

GÁRDONYI GÉZA

KÁTSA

MÁS SZÓVAL

**EBBE A KÖNYVBE VAN MÖGIRVA KÁTSA TZIGÁNYNAK A ZÉLETE
VILÁGRA GYÖVETELÉTÜL KEZDVE MIND A ZAKASZTÓFÁIG,
A MIRE RÁ IS SZÓGÁLT VÓNA, MERT TELJES EGÉSZ ÉLETIBE
NAGY KUTYA VÓT. TOVÁBBÁ EBBE A KÖNYVBE VANNAK BELE
SZÖRKESZTVE A BÚZEONYBA SZÖRZÖTT TAPASZTALATOK IS**

IRTAM ÉN MAGAM

GÖRE GÁBOR

BIRÓ ÚR

8-TZADIK ERESZTÉS

NYOMTATTÁK EBBE A ZESZTENDŐBE

DANTE ÚR

KÖNYVESPOTZÁRUL KAPKODHATÓ

MÖG MINDEN KÖNYVES BÓTBÚL.

TARTALOM

Itt kezdődik	
Kátsa élete így vót tovább	
Kátsa házassága így kötődött	
Kokeránó ezüst foréntya	
Kátsa katonáskodása	
Mikor boldog a tzigány?	
Kátsa gyöngy élete	
Szent Mojses szörint	
Hogyan került haza a tzigány?	
Kutyazsirrál van megkönve a tzigány	
Az ongorárúl szóló tapasztalat	
A nemzeti búzeonyba szörzött tapasztalatok	
A Mókus gyió mög a pongya	
A búzeonyba szörzött tapasztalatok	
Ez a vége a búzeonyi tapasztalatoknak	
A zuj kutya	
Lyó mondások	
Mér nem tud Kátsa ülni	

Kátsa szöméjös ábrázata, ahogy a pintzém sarkába állította Mülbek Károly rajzoló mestör, oszt hamarosan leábrázolta palajbászszal a gazembört.

Itt kezdődik

Kátsa élete, ahogyan ű a maga szályával elhazudozta, hejjel közzel pedig közibe irtam hogy a szavába mögigazitottam, mer a tzigány még a zimádkozásba se mond mindig igazat.

Hát hogy én is a siletésemem kezsgyem a zsén anyám Sárkezsi jány vót azs bizonyos de mán a zsapai ódalrul én ojan úri méltóságbul magzsottam, hogy magam is tsak husvétkor pinkeskor merek rágondolni. Mer a zsén apám akár hisik kentek akár nem maga Júzsep fihertseg ű sentsége vót. Isten eressen deget a gyisznómra ha nem igazs.

- Mőgőszöd te akkor is.

- Hát farsang előtt repeggyen meg a hegedűm, a görts huzza össze a zsujjamat mikor a zsuraság konyháján kapok ebédet.

- Lyólyó hát elhiszöm, iszen látzik is a pofádon hogy úri eredet vagy.

- Hát egy kicsit barna vagyok azs igazs, de a besidem ast mongyák a tzigányok sakastott ojan.

- Hát oszt a főhertzeg nevelt ugy-e a kastéjba, tsak mondd bátran.

- Lehet, hogy akart, talán bizonyos is, de kiátkozsták valna a falamiábul, hát tsak a zsanyám nevelt, de kapott is a zsanyám tüle egy akkora sép máriás tallért, mint biró uramnak a leveses tála.

- Éppen akkora vót?

- Hát mongyuk kisebb valamivel de egy hajsállal se. Kitszáz ezüst gombot veretett belüle a vajda.

- De mér hinak tégöd Kátsának ha Sárközi a neved?

- A zsórom mián.

- Vagy hogy kátsát loptál.

- Nem laptam én kátsát soha.

- Hát a papét tavaj?

- No azs azs egy. Ast is a pap adta, tsakhogy elfeledte. Pedighát azsér adta, hogy akkor ajan beteg vált a felesigem, azstán egyre kátsájér epedezsett, no mondok nem bánom ha lopnom kell is tellyesitem a kedvit.

- Hiszön a feleséged nem is vót tavaj itthon Kátsa, a harmadik vármőgyébe járt, de az se bizonyos.

- Majd hazsa gyitt vóna azs bizonyos.

- Dehát hogyan mondhatod akkor azt, hogy tellyesitöm a kedvit a zasszonynak.

- Hogyne mondhattam valna, hát kátsát tsak van kedve enni akárhol van is.

- Hazuggyál tovább.

- Hát igen sipen nevelt a zsidés anyám, ojan finom uri ruhába járatott hogy a printsek se kilenben.

- A báróné bársonyreklijét láttam rajtad gyerök-korodba, térgyedig ért a zujja, hanem ingöt sohse láttam rajtad.

- Jaj ha mindig kezsbe furujázsnak, akkor én nem hedegilek. Hát mandam hogy sejembe bårsunyba jártam, ha ingem nem is vált, minek a zsing? Az tsak annak valu, akinek más ruhája nintsen.

(Itt mán öszi Kátsát a mérög, hogy nem hisziünk neki, hát tsak hagy ögye.)

Kátsa élete így vót tovább

- Tsupa erem valt a zséletünk, ameddig tsetssapó voltam, mert még a gerófi gyermeket se kerestelik meg annyisor ahánysor engem. Minden faluba megkeresteltek. Abba a zsestendébe rá se nézsett a degre a tsigány, se tiskés disnót, se matskát nem evett, tsak eleven birkát vagy tyukot vagy malatsot.

- Persze a piatzon vötték.

- Nem mondtam én hogy vötték. Kapták. Mer én ojan gyenyerü gyerek voltam, hogy erült a ki kerestanyám lehetett. Na a zsapám meg is hizsott ugy, de ugy.

- Józsep főhertzeg?

- Dehagy a Jazsep fihertzeg, Kukuja valt a zsén tervinyes apám.

- Hát hány apád vót?

- Mit sámolgassam én ast?

- Kentek is éppen ast nem hisik a mi igazs. De Kukuja is jó apám volt. Ü tanított hedegilni. Alig hogy lábba álltam hedegit nyamatt a kezsembe. Leilt a sátor elejbe, astán megtanított hagyán billegessem a zsujjaimat. Hát én meg is tanultam hamar, mert ojan kennyü fogalmazásu esem valt, hogy pispekségre se indul senki kilenb éssel.

- Kár hogy püspök nem löttél. Hegedültettem vóna veled vagy etzör a filembe.

- Még hat estendős se váltam, már ugy esmertem én Magyararságot, végig hossat, hogy a kiráj se esmerheti jabban a maga arságát. Azsér is van minden tsigánynak ojan sok ese. Tebb ese van a tsigánynak, mint kilents nótáriusnak.

- Asse bizonyos Kátsa.

- Nem? Hát hallotta-e ast valaha biró uram, hogy valaha nótárius megtsalta a tsigányt? Ugy-e nem? Má pedig ast eleget hallhatta, hogy a tsigány megtsalta a nótáriust. A zsanyám kilenesen akas assony valt tejjes egés életibe. Ugy kihányta a kártyát akarkinek, hogy mast is emlegetik.

- A zén anyámot is bolonddá tötte etzör - szóal mög Durbints sógor is, - mer ö. m. a f. avval állított be, hogy aszondi kénts van a házba. A zanyám nem akarta hinni ö. m. a f. hát Tzigány Sári tsak kiveti neki a kártyát oszt mutati rajta a kéntsöt.

- Nem a zsanyám valt a zsoka, mer a zsén anyámmal még a báróné méltósága is vettetett kártyát, de hogy mit vetett neki magam se tudom, mer a báróné méltósága kenyergett, hogy el ne árulja. Péntz is adott, neki meg a zsapámnak ajan petzeládiás szivart hozott, hogy még most is hegyesen pek, ha rágondol.

- Nem egész szivar vót a tel!

- Nem egés nem egés, hát két vége van a sivarnak is, egyik végit a báró sitta el a másik végit a zsapám de még bagunak is ajan finam valt azs, hogy mikor Tsurka bégés haldaklatt azs valt a zsutolsó kivánsága, hogy ast mondja tegyetek a pofámba egy kis petzeládiás bagút. Avval ment a másvilágra segin Tsurka.

(Ennyi hazugság ölég is etzörre.)

Kátsa házassága így kötődött

Mikor a tizenhatodik telet is mögöttem hattam, hát megmazzdult a sivem, mint a fagyott béka mikor kitavasodik. Kekeránó vajdának a lánya vált a szeretóm, Bartsa hej gyenge súp teremtés, ojan vastag vált a lábasára, mint biró uramé.

- Hát a lábászarába szerettél bele?

- Minden portsikájába biró uram, mert valahánysor libát adott a jó Isten, tsak velem ostozsott Bartsa. Jaj nyalom a sivedet mondok hazzsám jennél-e feleségül? Alvaggyon el a fagad, felelte Bartsa, hát hogyne mennék hazzsád, ha lehet. Mert nem tuttuk hogy esse esket-e a pap ilyen fiatalon?

- Soha még tzigány esküvőt nem láttam.

- Hát nem is birói hivatalba soktak ők eskünni. Láttam én ezszret is, azs igazs hogy mind a vajda atta esse őket, de tsak megáldja azsokat is a jó Isten mert saporodnak. Hát mikor elmondtuk a vajdának a sivünk sándékát, tsak pafan érdekelt engem is, Bartsát is, hogy ast mondja mire gandal ezs a két kejek, ast mondja rá Bartsa hadd abba Kátsa majd esse adnak bennünket egypár hónap mulván.

Hát ugy is tertént. Elővesik Bartsát, hogy mitől rövidek a köténye, hát ast mondja sakat evett a faluba. A vajda nem akarja hinni, de hogy akkor tsakugyan bútsu vót a faluba, hát ast mandja a vajda kessétek meg Bartsát, két napig kaplal, ha akkor is rövidebb elül mint hátul, jaj akkor Kátsának. Hát én még azsnap elsektem, de hogy messire nem mentem a karavántul megfogtak a vizaparton, mikor halástam astán elaludtam. Ütött-vert minden ököl még a zsassonyok is belekapaskottak a hajamba de én is ast rúgtam ám akit értem. Tsakhogy nekik tebb lábuk volt mint nekem. Na ojan keserves napot se láttam tebbet a zséletbe. Ast mondja a vajda mast már musáj esseadni est a két serelmezt, hát egypár nap mulva serestünk pálinkát meg levágtunk egy barjut.

- Nem fojt annak a vére te.

- Hát azsér tsak levágtuk. A lakodalom a maklári faluvégen vót. Reggel megmozsdottunk, meg tista inget eltettünk. Nekem sarkantyús tsizma volt a lábamon. Akkora volt a pengője, mint az etkoronás. Három napig táncsoltunk, ettünk, ittunk, hanem hogy egy pár rangyas liba elvesett a faluba, hát séjje kergette a biróság a lakodalmat.

- Hát osztán mit kaptál a zasszonnyal?

- Mit, hát sátort, kotsit meg két súp lovat, egy feketét meg egy sirkét.

- Mögmondanád-e igaz hitre, hogy hány szöme vót annak a két lónak?

- Hány seme, hány seme, hát négy seme volt, de a sirke ló tekéletesen jól látott mind a két semivel.

(Most más következik.)

Kokeránó ezüst foréntya

- Tuggya-e kend bíró uram hogyan tsinálódik a zsezsist forint? Puha agyagba bele nyomnak egy új ezüst forintot, aztán megint kivesik. A pénzsnek a farmája benne marad a zsagyagba, csak egy kis jukat kell hozzásá igazsítani, abba meg alvastott ólmot enteni. Hát így tsinálódik a zsezsist forint.
- Dejszön hallod nem is váltok én akkor bankót tenálad.
- Ki beszél itt arról, hogy én tsinálom a zsezsist forintot, én bizony még krajsárt se csinálnék. Hanem a zsén ipam Kekeráno, azs mindenhezs értett.
- Föl is huzatták akkor avval a zillavai tsizmát.
- Dehogy húzsatták. Van a tsigánynak ese. Mikar már vált egy tarisnya újpénzse, rábeséltünk egypár parastot, hogy vegyék meg féláron, hát azok perce látni akarták, hogy mijezen pénzt tsinál Kekerano? Hát Kekeráno mutatot aztán nekik egy marék kermecsbányai új forintot. A parastok elmentek a pénzsel a vásárba, a boltokba, mindenütt sivesen elfogadták a pénzt. Akkor aztán vettek Kekeránótul sázs forint árán.
- Noiszön csak kerüjjon a markomba az a Kököránó, majd mögtanitom én pénzüntésre.
- Meghalt seginy, Isten nyugtassa, nem is volt a gazsemer, hanem a parastok. Mer két etvenest attak egy tarisnya forintér, de hamis volt a zsetvenes is, hogy a tűz égesse meg a talpukat, mikor lyavába alusnak. Három hónapot iltem én őmiattok.
- Te ültél? De ha Kököránó tsinálta pízst, mér hogy te ültél miatta?
- Hát csak sivességből, mivelhogy ráértem. Ámbátor ast is megmondhatom, hogy egy tsikó miatt is kerestek akkor. Gondoltam: ott nem keresnek. Hát miért ne üljek?

Kátsa katonáskodása

De mégis kitutták, no akkor keservesen megvallattak ast kérdeste a tekintetes bíróság, hogy valtame katona? Dehagy valtám tsókolom kezsit lábát még nem vagyok hus estendős.

- De ast mandja vagy te husanet is.

- Nem vagyok bizonyisten nem vagyok.

- Hát melyik estendőbe, silettél?

- Én sámot nem értek kezsit lábát tsókolom, tsak ast tudom, hogy akkor télen sok hó esett. No a sok besilgetésnek azs lett a vége, hogy engem elvittek a tist urak elé. Hej sirt a tsigányság. A feleségem két sopós gyereket hordozsott utánam.

- Persze kötsön kérte.

- Musáj vót, mer akkor éppen nem foglalatoskodott ajan aprókkal. Bégték a gyerekek is bégtém magam is. Mikor a kapuba érkezetünk a zsanyám kenyergett a katonáknak, hogy hagy eleljen meg utójjára. Mikor megelelt ast sugta a filembe, husd esse a nyakadat mondd hogy igr silettél. Hát mikor a sorozó urak elé állítottak ajan pupos valtám mint a teknyős béka, meg mind a tizs ujjam esse valt nyamaradva. Kérdezszi a főtist, hogy mi bajod? Semmise tsókolom kezsit lábát tsak pupos vagyok meg a kezsemet esse huzsta a gerts mikor silettem. Na ast mongya majd kigyógyuls. Tedd ide fel azs astalra mind a két karodat. Hát én azson anyasilt mestelenen odamentem a zsastalhoz, feltettem a két karomat. No ast mongya a főtist a zsórmesternek: tsiklandosd meg a hónaalját, hát hogy sakaggyon meg a fia neve napján a zsórmester, ugy megsiklandozsott, hogy mind a tizs ujjom ki egyenesedett tüle. No ast mongya a főtist, most kevetkezszi a puposság gyógyítása. Hasalj le a feldre. Lehasalok a feldre, a zsórmester ráugrik a pupomra, hát hogy vakujjon meg a zsegés tistikar a kiráj neve-napján ugy kiegyenesetem, mint a deska.

- Hát oszt bevöttek?

- Perse hogy bevettek. Mind a zsármágiába nem valt ajan súp derék katona mint én.

Én astán ojan vitézs katona lettem, magam se gandaltam. Ugy belesoktam a fegyverbe, mintha tsupa panganétok kest silettem volna. Tsak ast nem serettem ast azs átkozsott nimet besédet. Na nehezszen saktam bele, de astán ugy beszéltem, hogy a generális se besélt sebben.

- Hát hogy van a bagó nimötül?

- Hát talán ast hisik bagóstam én a katonaságnál? Annyi sivarom volt hajajaj...

- Amennyi a hadnagyoknak.

- Mongyuk ugy. Mer a hadnagyom ugy seretett engem, hogy még a zsapró pézsit is nálam tartotta. Sirt is mikor elváltunk, mint a zsáporesső, de én is sirtam nem tagadom. Ez akkor valt mikor kivittek a zsorságbul.

- Hát hova vüttek, talán bizony Karakóba?

- Dehogy Karakóba. Basniába.

- Hiszen akkor te háboruban is vótál!

- Perse hogy vótam. Én ne vótam valna.

- Vitéz katona lehettél.

- Én? ugy vágtam én a basnyákat, mint a teket.
 - Most hallom először.
 - Kilents tsatába hartsoltam pedig, még a hajam sála sem gerbült meg.
 - Tsak néha kiegenyösödött.
 - Nem bizs azs.
 - Nem féltél persze.
 - Hát mitül féltém volna? A rangyas basnyáktul?
 - A lövéstül tsak ugrottál te is?
 - Én? De nem ugrottam én.
 - Hát mikor hajtóvadászat vót a bárónál mér estél mindig hasra?
 - Hogy meg ne lijjenek. Azs a sok baland uri vadás sohse tudhattuk hova li.
 - De ha te háboruban vótál mér nem hoztál a mejjedön vitéz tallért?
 - Hastam és husat is.
 - Hát hova lött?
 - Ellapták.
 - Kik lopták el?
 - A pajtásom aki velem sekett.
 - Hát mögszöktél?
 - Perse, hogy megsektem. Mindig velem tartatták a zsáslót a tsatába, astán én hiába beszéltem hogy hartsolni akarok, hát ott hattam iket hartsoljanak maguk.
 - Most mán másképp beszélsz.
 - Farsang derekán rántsa össze a gerts a zsullyamat, ha tsak egy sót is hazsuttam.
 - De hazutz, ha mondom, mer a magyar nem bizza a dörága ászlót hartzban a tzigányra.
- Kátsa mégis ojan pofátlanul erősködött, hogy utójjára is rámérgettem, oszt lehúztam Börtsökkel, hatot vágattam rá a sok hijába való hazudozásért.

Mikor boldog a zsigány?

A Kátsa mögfogadta osztán, hogy nem jártati félre az kerekit, de nem is vót kedve rá, hogy tovább beszélje a zélete történetét sokáig nem birhattuk rá, hanem etzör oszt mögen kérdöztem, hogy mondok:

- Hát mikor mögszöktél hogyan vót tovább?

Tsak a hátulsó fertájához tapéntott, oszt aszondi sehogy.

De mondok tsak beszéld el, igéröm hogy nem bántalak. Hát erre oszt elbeszélte:

- Mikor megsektem a katonaságtul, sokáig bujdostam, nappal a hidak alatt, hanem astán esseakattam Sárkezi Tsurkának a népével, aszok adtak ruhát meg kenyeret. Kérdezsem tülük, hogy merre járhatnak Kekaránóék? Hát ezelött egy hónappal látták a rongyukat a Tisa mellett. Tsongrád felé mentek onnan.

- Ki mondta nekik?

- A rongy.

- Mán mögen félre beszélz.

- Nohát mán a zsigazs se igazs. A tsigán minden faluvégen letüzs egy három águ fátskát, a fára meg feldob egy rongyot. A rongy ast mutatí hogy kinek a népe, a három águ fátskának a közsepső ága meg ast hogy merre mentek. Hol itt a hazsugság? Mintha bizsony én nem is tudnék igazsat beszélni, ha akarok.

- Véletlenül se tudsz te mán. Dehát tsak beszélj.

- Hát három hónap mulva este találkoztunk Kekaránónak a hadával a Tsinkotai faluvégen. Már messiről megsapott a libapetsenye saga. A sivem ugy debegett mint a malom. Mondom a vajdának kildjen valami assonyt elére, hogy meg ne isse a guta Bartsát. Hát a guta nem is Bartsát kerilgette, hanem engem mert megtudtam, hogy éppen Bartsának a rajkóját kerestelik. Te Bartsa mondom a zsassonynak, hát hány napos azs a rajkó? Ast mondja két hónapos. No mondok, hát hogyan lettem én Bosnyák országba apja ennek a rajkónak, mikor én egy estendónél tovább is ott katonáskottam. Ast mondja a zsassony. Mit tudod te meddig viseltem, estendónél is tovább viseltem.

No bizsony megvertem volna, ha nem éppen a találkozás erem napja van aznap. De addig beszéltek a sivemre, hogy megbékítettek vele a jó silt liba mellett.

- No hallod én nem békültem volna meg vele.

- Hát aztán akkor mivel lett volna jobb? A vajda is ast mandta, hogy mit hentsegs, erülj hogy likat nem líttek a bürödbe a basnyákok.

Ott azstán hogy korán ránk sakatt a tél annyit kaptattunk, hogy a tsontunk is zsergett. Se kenyér se irge. Akkor látogat oda Józsep fihertsegnek azs ispánnya, hogy ast mondja gyertek telepeggyetek Józsep fihertseg hertsegségibe, minden tsigány kap házsat, fát, kenyeret, hizsott gyisnót, de dolgozstok is aztán érte egyetmást?

- Sivesen, mondom én is annyi pipasurkálót tsinállok öhertsegségének, hogy mindennap ujat akasthat a dohány zsatskójára.

Hej még a vajda is majdtsaknem tsigánkereket járt eremibe. Én is kaptam házsat, minden feleséges ember kapott, meg egy elni való gyisnót, meg egy kebel buzását. Perse a gyisnót mingyárt lesurtuk a zselső napon és úgy belakott a tsigányság, mint a falu kutyái, bíró uramék lakodalmán. Még fel is ruháztak bennünket. Ami kopott nadrág maradt a hajdukról mind leharták nekünk a padlásrul. Ugy fesítettünk vasárnap a templomba, mintha magunk is hertsegek volnánk.

(Kátsa jó élete hónap iródik tovább.)

Kátsa gyöngy élete

Hej gyengy élet volt azson a télen, ugy turkált a tsigány a ludas kásába, mint a malats a sáros feldbe. De nem éltünk ingyen, hol kukoritsát morzsolunk hol a zseker istállóba dolgoztunk. A kukoritsa morzsolás tsak illett valahogy a kezünkbe, de a zsekreket nem sivesen ettünk. Azok a buta ekrek mindig eklelnek és mindig a semünk felé. Hát ast is abba hagyatták velünk.

- A kukoritsa morzsolást mér hattátok abba?

- A zsassonyok miatt. Rájuk fogták hogy a zsebükbe temkedik.

- Mér nem motozták meg üket?

- Hásen megmatazták.

- Aztán ha mögmotozták is üket, nem sokat tanálhattak náluk.

- Nem ám, ha kitsi a zseb, de okos a tsigány. Akkora zseb vót minden assony soknyáján, hogy leért a zsajjáig, aztán nem is egy, hanem három. Hát haragudott a kasnár.

- Ne haraguggyon tsókolom kezsit lábát kenyergett a vajda, nem való a tsigány belső dolgozásra, mert nem tanult ijét, hanem majd a külső dolgozsást, azt tessék megnézni.

Hát tsak heveréstünk a télen által, hol kolbást sitettünk, hol teket. Minden assony ugy meghizsott mint a liba. A zsén feleségemnek is arasos vót a hája, salonnája. Valóságosan a mennyarságba éltünk.

- Hát aztán akkor mér nem marattatok ottan a mennyországban?

- Hát mindenütt van baj biró uram, még a mennyarságba is. Mikor mán tavas fele járt a zsidő, ránk parantsul a zsispány ur, halnap reggel mihejest virrad kint legyen minden tsigány a sélébe, feldet farditunk. Ásó legyen nálatok. Husonhárman voltunk, a zsasszonyok fel is keltettek bennünket. Kimentünk a sélébe. Két parast vezsetett bennünket. Elkezték a zsásást hogyan kell. Mink tsak néztük.

- No ast mondja a parast most mán tik is fogjatok hozzsá.

- Elébb reggelizsünk felelte a vajda, mink ugy soktuk.

Hát leültünk a pintse elejbe vártuk a zsassonyokat. A zsassonyok kávéfésztek azson a napon, hej soká fésztek mégis ojan kemény valt, hogy ropogott a fogunk kezsett, hazsa kiltük aztán őket salonnáér, ast piritottuk meg a tűzsnél. Kigyün a zsispány úr, káromkodik hogy ast mangya, mért nem dalgazstok gazsemberek.

- Instálon alásan nem lehet felestekem előtt.

- Máskor ast mangya otthon végezszséték el. Elvégezstük otthon is tsókolom kezsit lábát, de mire kiérkezstünk, azs a kis felestekem elfistelgett.

Neki állit bennünket a zsispány ur a fordításnak, de nem kennyű mesterség azs.

- Bizony hallod nem hegedülés a.

Egyet fordul a zsispány ur megint vissatér.

- Hát ast mangya mért nem dalgazstak?

Vakaródsik a vajda.

- Instálom alásan, nem akar a zsásó a feldbe menni.
- Nyomjátok, mangya a zsispány.
- Nyomtuk két lábbal is, mégse akar.
- Hát a parast mangya a zsispány mér tuggya lenyamni?
- Azsér feleli a vajda mer azs sokat evett reggel, de tsókolom kezsit lábát tsak megebédeljünk, majd lemegy a zsásó alattunk is.

Tsóválta a fejit a zsispány úr, de nem sólt.

Mink astán leültünk, vártuk a zsebédet.

(Mig a tzigányasszonyok elkészülnek a zebéddel, várni köll.)

Szent Mojses szörint

Nagysokára kihozták a zsassonyok a jó kalbásos bablevest, túrós tsusát, új bort. Ettünk ittunk még maradt is a faszék alján.

- No ast mongya a zsispány ur, most hát dalagra.

- Instálom alásan tsókolom a kezsit lábát feleli a vajda, hadd pihenjünk egy kitsit. Ugy szokott a tsigánság ébéd után.

A zsispán ur elmegy, a vajda meg mink elfeksünk a napon, neki fogunk a zsalvásnak. Fel is ébrett talán velem együtt mind, de hogy senki se keltett bennünket, mindenki ast várta, hogy a másik mazsduljon elősör.

Mikor astán a nap már lesállóba vót, a vajda széjfelkiáltott, hogy ast mandja:

- Dalagra morek!

Hát felhuzsakodtunk, astán megpekdestük a markunkat, de fene nehéz azst a fardítás alig fardítottunk tizs ásó nyomást, tsak megálltunk.

- Nagyon kemény a feld, - mondtuk, - várjuk meg a zsessőt.

A zsispány astán bepanasolt bennünket a kasnárnál.

- Instálom alásan tsókolom kezsit lábát, - mandta a vajda, - megsakad a tsigány a zsijen erős dalagba.

- No ast mongya a kasnár vágjatok hát fát.

Neki állunk másnap a favágásnak, de a fejse nagyon rángatta a kezsünket, az se tartott soká, leültünk somorun.

- Hej tsigányok, sóhajt a vajda, enni tsak van mit, de mihasna ha megsakadunk a dalagba.

A favágástól kinek a kezse fájt, kinek a mája. Délbe már mind össebetegettünk, lefeküdtünk a zságyba és borlevest főzöttünk.

Vasárnap eljárt hozsánk a pap meg a tanító és tanították a tsigánságot, kitsit ereget egyformán. Egyszer ast beszélte a pap, hogy sent Mózsés a zsidók vajdája minekelőtte kivezsette volna a népét a zsidegen orságbul, ast mandta nekik: Kérjetez keltsen mindenféle aranyat ezüstöt a samsédoktul, astán reggelre illaberek nádakerek.

Ahogy est hajjuk a vajda esse pillantott velünk.

Mikor a kakuk madár megsólalt a zserdőbe mink is keltsen kértünk mindenfélét a parastoktul, de perse nem aranyat, ezüstet, tsak ruhát, listet, kanalat, astán tsak ast vártuk mikor les dalag.

Hát etzer ast mandja a zsispány ur:

- Halnap reggel kapát hozzon mindenki.

Várhatott. Étsaka felkerekettünk, úgy ott hattuk a fihertsegi uradalmat, hogy azsóta se jártam arra.

(Még sok mindönfélét beszél erről Kátsa, de kár a papirosér.)

Hogyan került haza a tzigány?

Még tsak azt mondom el, hogy Kátsa hogyan került haza. Hát ugy, hogy mindön tzigánt odasuppoltak ahova való, hát így került haza.

A falu végén áll egy rossz ház, a kívül kipusztította a himlő Dobosékat, oszt senki se mert belekötni, hát azt attuk Kátsának.

Ott osztán ugy möghuzta magát, hogy nappal sohse bujt ki, tsak a felesége mög a kilentz rajkó járta a falut. Akkor tuttuk oszt mög, hogy mér huzza mög magát, mikor a hamarítelő bíróság érte kúdött.

Magam is mögijettem, mikor a két fegyverös zsandár bétsördült hozzám.

- Mit keresnek itt? mondok.

- A Kátsa nevezetü tzigányt, - feleli a zsandár. - Itt lakik-e?

- Itt mondok. Mi rosszba tanálták?

- Lovat lopott - feleli a zsandár káplár, föl is akasztik érte.

- No mondok asse nagy baj minekünk.

Avval, hogy velük köllött mönnöm, kimöntem velük a falu végire Kátsáhon. Hát Kátsa mán akkor a jegönyefa tetejibe ült, mint a holló. A gajakat mög mind levagdalta maga alatt fel a tetejéig ahun ült.

- Gyere le Kátsa mondok, mer baj van veled.

- Nem mehetek instálom, feleli az fárul. Esse guzsorodott a gertstül a lábam.

- No azt mongya a zsandár káplár, ne töréfájj, mer mink a törvény embörei vagyunk.

- Jaj, azt mongya Kátsa, ártatlan vagyok én tekintetes káplár uram tsókolom kezsit lábát, ojan ártatlan vagyok mint a ma siletett gerlitse galamb.

- No csak gyere le.

De Kátsa nem gyött, tsak egyre azt rétta, hogy ú ártatlany.

Kúvel is dobátuk, mégse gyött le.

Aszondi akkor a káplár, lelülek ha nem gyösz.

Avval ijesztésképen alája lütt.

- Jaj sent seregeknek istene! kiáltott Kátsa a zég felé, - tsak most a zsegyszer tégy velem tsudát aggyál két rongyos sárnyat, hogy elrepülhessek!

De hogy az Isten nem tött tsudát, mondok a kisbirónak hozzatok fejszét, ögyebet nem töhetünk, kivágjuk ezt a jegönyefát.

Hát két markos embör neki áll az fának, oszt vági ahogy biri, Kátsa mög a hányat ütnek annyit jajdul. Kapaszkodik a fa üstökibe keményen, de hiába. A fára kötelet kötnek. Két embör vági az fát, kettő mög huzi. Utoljára eldül a röttentő nagy fa, le is üti a Bértzi sógor derekát három hétre. Kátsa mög elveti magát, ojan szaladásnak indul, mint az vad nyul.

A két zsandár se röst. Utána Kátsának köröszkül az lutzernáson vizön sáron.

- No mondok ezök is mögizzadnak mikorra el tuggyák fogni.

(Mig a zsandárok Kátsát kergetik, várni köll.)

Kutyazsirral van megkönve a tzigány

Kátsa köröszkül nyargalt a rétön mög a patakon, oszt a malomba bútt a korpás kádba, de azér mögtanálták, mert a két lába kiállott az korpából.

Hozza a két zsandár mögvasalva, oszt mögállanak vele mögen a tzigányháznál. Hozzákötik a zepörfáhon, oszt keresnek a házba.

- Mit keresnek? - mondok, - tán a körösztlelevelit.

- Nem aszondi a zsandár, tsak mán ezt így szoktuk, mert a zijen gazemböröknél mindig akad valami.

Tanáltak is a katzatba egy szoptató üvegöt mög egy olló forma vasat, oszt kérdik Kátsát, hogy hol vötte?

- Hát aszondi még a döbröcönyi vásáron vötte mind a kettőt.

- De aszondi a zsandár minek vót neköd a hajsütő vas, mikor neköd ugyis göndör a hajad.

Aszondi Kátsa, hogy ű nem tutta, hogy az hajsütő vas.

- Hát akkor minek vötted?

- Hogy legyen mivel enni a turós tsuszát.

- Hát a szoptató üvegöt minek vötted, mikor a te feleségöd ugyis tud szoptatni.

- Magamnak vettem, - feleli Kátsa, - bort lopogattam belile.

De nem mondott igazat, mert a kotsmáros házánál lopta ű asztat.

Akkor oszt előveszi a zsandár, hogy aszondi möre van a lopott ló? esküdzik Kátsa, hogy ű soha életibe nem lopott lovat, de még tsak nem is vött.

- Hát akkor mér bujtál az korpába?

- Egeret kerestem ottan, - felelte Kátsa.

Akkor a föld alul fölhallatszük ám az nyerítés. Tsak fülelünk.

Mi az? Itt ló nyerit, - mongya a zsandár is.

- Dehogy lú, - bizonykodik Kátsa, a zsén gyamram sokott ojan formán korogni.

Előszedik a zásót, kibontik a zudvar sarkát, hát tsakugyan ott a deres egy nagy güdör estállóba.

Esküdzik Kátsa, hogy ű nem tuggya hogyan került oda a ló, de tsak elvütték ütet a lóval együtt.

A zipát is keresték a Kököránó tzigányt, de az nem mutatkozott, hát tsak ütet vütték be az tömlötzbe. No röstelte is a kösség, hogy ijen szégyönt vallott a tzigánnyal, de hogy Kátsa mindögyre azt hajtotta, hogy möglássák, hogyan kivilágosodik a zú ártatlansága, hát tsak annyit mondtam neki, hogy mondok ne is gyere haza ha fölakasztanak.

Mit tsináltak Kátsával azt mink nem tuggyuk, tsak annyit hogy mikor a hamarbiróság elítélte, hát azt kérdözte Kátsa, hogy három kivánsága vóna, teljesitik-e?

- Mi az, aszondi a biróság?

- Első az, hogy a zakasztófa alatt hagy szójjak.

- Azt mögengegyük.

- A másik az, hogy a siralomházba hagy ijek két napig és mindennap silt malatsot agyanak meg két liter bort.

- Hát a harmadik?

- Egy öltözet új ruhát szeretnék, hogy ne rongyosan kerüjjenek a másvilágra.

Ezt már nem atták mög, de kapott önni inni a siralomházba ölöget. Két napig ült ottan.

Mink is mögnéztük. Hát úgy tziparozott mint az török tsászár üfelsége, oszt úgy ivott mint Balogh Mártony, mink is attunk neki tzipart mög egy pint bort, mög husz krajtzárt. Mögköszönte szépen, de nem ritt.

- Mondok ennek hát fene erős szüve van, de majd möglássuk a zakasztófa alatt.

Ott vót mind a falu, ott is háltunk a zakasztófa körül, hát mikor kihozták Kátsát, még ott a zakasztófa alatt is tzipart kért mög bort, de hogy ott már nem attak neki, hát tsak aszonta hogy neki a bíróság mögigérte, hogy szólhat a zakasztófa alatt, hát ű kettőt akar szólni.

- Jó aszondi a szolgabiró, hát tsak hamar.

- Hát aszondi a Kátsa asz asz egyik savam, hogy hadd járjak kerül a kalapommal, egy kis aprópénzst akarok sedni asz eszvegyem meg a kilents rajkóm javára.

A szolgabirónak mögesik rajta a szüve, szól egy katonának hogy horgya körül Kátsa kalapját, hát körül is horta, magam is vetöttem belé egy négy krajtzárost.

Mikor oszt már senki se adott, oda tötték a kalapot a zakasztó fa mellé.

- No aszondi a szolgabiró, hát mi még a mondani valód.

- Azs, - aszondi a Kátsa, - hogy a mellényem bélésibe bele van varrva egy tzédula, abbul kibizonyosodik, hogy nem én loptam a lovat, hanem a zsipam Kőköránó.

Kifejtik a mellénye bélésit, hát tsakugyan ott a Kőköránó levele, hogy aszondi a levél: Én loptam a lovat innen mög innen, tsak röjtsétek el a zudvar sarkába.

Igy aztán mögszabadult a hóhér kezitül, tsak éppen örgazdaság miatt kapott egy esztendőt, Kőköránó mög máig is búdosik ha él.

Hát ijen hiába bolondított ki bennünket Kátsa a zakasztófa alá, máig is bánnya a kösség a sok aprópénzst amit nagyhijába a kalapjába szórtunk.

Az ongorárúl szóló tapasztalat

Ezt a tapasztalatot akkor szöröztük a sógorral, mikor Kátsa be vót zárva.

Olvassuk a bótajtón a nagy kiírást, hogy aszondi hangversöny ongora mög hegedü.

Mondok a sógornak tuggya-e kend mi az a ongora?

- Hallani hallottam mán rula aszondi, mer a bárónak is van, de látni még nem láttam.

- Mögtapasztajjuk-e? mondok.

- Nem bánom aszondi, ha sokba nem kerül.

- Hát mondok ha nem kerül sokba, mögnézzük.

Belépünk a bótba, oszt mondok itt lösz az a versöny?

- Mitsoda versöny? - így az nimöt.

- Hát mondok a za ongora versöny vagy mitsoda?

- Nem aszondi, itt tsak az belépő tzédulát árujjuk.

- Hát mondok hogy az belépés?

- Aszondi hátul 1-gy forint elül 3-m.

- Ebbizony derága mondok, dehát lássuk mit kapunk érte?

Elsorojja, hogy aszondi odaül az ongoráhon egy olyan ur a ki legszöbben érti, maga az kiráj is vidámódott rajta. Azután mög hegedüs embör gyön oszt ugy muzsikál hogy szöbben mán nem löhet.

- Hát a végin mondok mit löhet nyerni?

- Semmit aszondi.

- No mondok ha ennyi pizér még nyerni se löhet, akkor nem köll. Mert lám a szögedi vásáron az pannarámába tsak egy hatost fizetünk, azér látunk is hallunk is öleget, még a római pápát is láttuk oszt még azon föjül nyertünk is mikor kigyöttünk.

Avval ott hattuk.

De hogy a zutzán mögbeszéltük, hogy mondok mán a kiráj muzsikusat mégis tsak mög köllene hallgatnunk, mert ez nem mindönnapi valami, hát rászántunk egy véka buza árát, mondok möghallgassuk még pedig előrül.

No annyi urat mög kisasszonyt se láttam egyrakáson soha, mint ott vót, oszt lám még be se akartak eresztetni, hogy aszondi a zajtónálló szürbe gatyába nem löhet, de tisztött ur mondok ha a pizt elvötték tölünk szürbe gatyába, hát a muzsikát is tsak így hallgattyuk. Mögtsóváli a kopasszát oszt aszondi ez a maguk jegye a zelső sorba szól, ott pedig tsupa geróf kisasszonyok ülnek. Nem bánom én mondok, ha tsupa pirintzök ülnek is mellém, a geróf is tsak ojan bankóval fizet, mint a szögény embör.

Avval előre möntünk a zelső sorba, a geróf kisasszonyok közé.

- Aggyisten, mondok, avval leültünk oszt körülnéztem, hogy mijenök hát?

Bizony nem valami különössek, ojan penészös-forma soványak, tsak aki mellettem ült, az vót takaros. Hogy im soká köllött várni, mondok a sógornak, nem éhös-e kend? De aszondi nem bánom, ha falatozunk öggyet.

Ekkis füstött kóbász vót az tarisznyám fenekin, előkaparom, oszt vágok belüle. Mondok a takaros geróf kisasszonynak, hogy mondok kisasszony tessék, ha mög nem veti.

- Nem aszondi, köszönöm.

- De mondok ha szereti ne sokat kináltassa magát, hanem kanyaritson az kinyérbül is.

De az tsak fölkel, oszt lám mijen kevéj vót, ott hagyott bennünket.

A többinek se tetszött a kóbász. Elővötték a zsebkendőjüket, oszt avval szellőztették magukat, oszt ojan rossz szagot terjögettek felénk az zsebkendőbül, hogy el mönt a zétvágyam.

- Gyujtsunk rá gondótam, mert ezt a szagot én nem állom.

De alig eresztöttem egy szippantást az pélpámbul, mögen ott teröm a zajtónálló oszt aszondi tögyék el a pélpát, mert itt nem szabad.

- Mér mondok? Nem templom ez tán hogy ne szabaggyon.

- Aszondi a hölgyek nem állhattyák. Inkább aszondi üjjenek kentök oda föl a bársony diványra tsak ne pélpázzanak.

- Hát mondok szivesen odülünk, mert mink se állhattyuk a zsebkendőszagot.

Oszt odaültünk az ongora közellettibe a bársonydiványra, de előbb mögnéztük az ongorát, hogy mijen? Hát ojan az, hogy három lába van, oszt a zelejín mög sok foga, ki fehér, ki fekete. A teteje föl van pötkölve, oszt annyi a hur benne, hogy egy derótos tót tejjes életibe dógozhatna vele, hát ijén az ongora.

Kis idő mulván kísétál egy leányhaju ur, hajlong lyobbra balra, oszt odaül az ongoráhon. No mondok el lösz a. Hát tsakugyan avvót. Alig hogy leült lyobbra balra dörgött az ongorán, mink mög a sógorral odamöntünk, hogy a fenébe tud ijén szörnyű nagy dörgést tsinálni de a zajtónálló nem engedött.

- Aszondi üjjenek vissza kentök.

Hát visszaültünk. Hallgattyuk egy darabig tsöndesen, hát hajjuk ám, hogy tsak ugy pöttyöget, oszt ojan halkan tsörgeti az vékonyát, hogy alig löhet hallani.

Mondok a sógornak em mán mégis gyesznóság, hogy 3-m pöngöt fizetünk oszt alig hajjuk.

- Tsitt aszondi a zajtónálló majd aztán jobban veri, hát verte is aztán ugy, hogy majd szét verte a nagy ebatta ongorát.

Avval fölkel oszt mögen hajladozik, látom ám, hogy el akar mönni.

- Tisztött ur, mondok.

De a rám se nézött, tsak elillant.

- No mondok, ez a kis zörgés nem ért két hatost se. Lássuk az hegedüst.

Hát az is kigyött. Szintojan kétfarku lajbiba vót ötözve, mint az ongorás, az is valami nimöt nótát huzott, majd elaluttunk.

- No mondok nagyot ásitva, ennél Kátsa is szöbben érti. De mán akkor a sógornak a mejjin lógott a feje, oszt ugy horkolt, hogy a hegedüs abba hatta az muzsikát, oszt felkóttette a sógort, hogy ne horkojjék.

Hát etzör oszt mögembörli magát az hegedüs, oszt raránti az magyar nótát. No etzörre möggyött az mi kedvünk is. Benyulok az lajbizsebbe, oszt elibe tsillantok egy ezüst forintosat.

- Filembe! mondok.

De nem akart.

Elövöszök még egy pengőt, oszt mondok.

- Átsi!

- Mit akar aszondi nagy mérgesen, hallgasson.

- Azt akarom mondok, hogy húzza el azt hogy Magasan röpül az daru.

Hát lám mijen gorombák az pesti urak, kivezettek bennünket, oszt a pízünket se akarták visszaadni, de mink is mögharaguttunk, addig dörömböztünk a zajtón, míg a pízünket vissza nem atták.

Hát ennél többet se vótam ongora versönyön soha életömbe.

A nemzeti búzeonyba szörzött tapasztalatok

Igy kezdődik

Tisztótt Mártony sógor lyó egészségöt és hasolló lyókat kívánok, továbbá hogy a kis harang mögrepett, hát aszondi a papunk most úgyis ingyen osztogatik az vasuti harangokat abbul kérjünk, ha beválik fölszentőjjük, ha nem válik be, akkor jó lösz a zoskolába.

Itt mögen rám várt a zeke szarva mer aszondi a kösségbe kigyelmed a legokosabb köztünk, hát tsak szólják a vasuti minyisztörrel, hogy a harangnak a lyavából aggyon, hát mondok amit löhet mindönt mögtöszök az kösségnek, majd mögkéröm én az minyisztört, hogy magam hadd válasszak a harangból, mivelhogy semmise derágabb az haragnál, de semmi se szükségösebb mert kisharang nélkül mög se halhatunk bötsületösen.

Harmadnapra utra keltünk, a sógor is elgyött mög a zannyukom mög a lányom, ötven libát hoztak hogy itt Pestön jól pizölne belüle, ameddig mink a harangot keressük.

Mikor az vasuti állomáshoz érünk, hát szalad ám utánunk Kátsa, a hóna alatt hoz egy libát hogy aszondi azt is aggva el a zannyukom, ahogyan löhet.

- Mondok hol vötted azt a libát?

- Aszondi hogy ű maga nevelte.

- Mondok nem vót nektök libátok sohase.

- De aszondi ezs azs egy vót biró uram még tojás korába kapta a feleségem.

Aszondi Durbints hátha etzör igazat mond a tzigány is, ö. m. a f.

- Hát mondok nem gondolom, mert ha ló vagy liba van a tzigánynál, az nem löhet hamisság nélkül, erre tanit az birói tapasztalat, de mondok mivelhogy senki se kereste a faluba a libáját, én se kereshetem űrajta.

Hát közibe eresztötték a zasszonyok.

Kátsa nagy hálálkodva elbútsuzik tölünk, oszt elszalad a bakterház felé.

Mondok a sógornak mi löhet a zoka, hogy elszalatt?

Aszondi annak sokféle oka löhet ö. m. a f. mert a tzigány ojan, hogy az sohse szalad ö. m. a f. ha nem muszáj neki.

Hát mikor Kübányán kirakodunk, etzör tsak ott teröm Kátsa is.

- Hogyan gyöttél? mondok.

- Hítelbe - aszondi.

- Mondok mingyán a képedön a tenyerem, ha bolondnak nézöl.

- Hát aszondi ingyen.

- Mondok azt elhiszem hogy ingyen, de hogyan ingyen?

- Hát aszondi észszel mindönt lehet, biró uram.

- De mondok hogyan?

- Ne kérdezzse biró uram, ugyse válhatik hasnára.

- Mondok nem gondónám, hogy több eszöd van mint neköm, de ast mégis tudni akarom.
 - Hát aszondi már régen észrevettem én ast, hogy a gőzösnek nints sarogjája. Hanem hátul van két nagy gomb forma vas. Arra kapaskottam fel.
 - Mondok hát nem kergettek le?
 - Nem aszondi, mert minden állomáson leugrottam idejekorán és előre kerültem.
 - Hát mondok, ha mán velünk gyöttél, mögbötsüld magadat, mert ha tolvajlásba keverödöl, birói szavamra fogadom, hogy ott lazsnakollak mög az Buda pesti főpiatzon.
- Esküdözött, hogy aszondi a gerts rántsza esse a kezsemet, ha hozzá nyulok tsak egy sindej seghezs is.
- Hát hinni akkor se hittem neki, de mondok ha mán a libája ára ojan nagyon köll neki, hát had aggya el békességgel.

Majd kitudódik, hogy hogyan viselkedött

Mondok a zasszonyoknak tik hát tsak mönnyetök a libavásárra mink mög majd addig kijárjuk itt az harangot, oszt estefelé majd mögkeresünk bennetöket az liba vásáron.

Hát ugy is töttek.

Odafordulok egy vasuti úrhon, hogy mondok tisztött ur hol lakik az méltóságos vasuti minyisztör ur?

- Minek? aszondi.
- Harang erányába gyöttünk vóna, mondok.
- Jaj aszondi elkéstek kentek, szétosztogatták azt mán mindet.
- Tsak nem tán?
- Debizony, a zutolsót tennap tötték be a búzeonyba.
- Mi az a búzeony? mondok.
- Az aszondi az a ház, ahova a régiségöket töszik.
- No mondok akkor a kántorunkat is odatötötöm.

Avval elindultunk hogy mögkeressük a búzeonyot.

Mert mondok a mi harangunk a mijik mögrepett sokkal régibb, hátha eltserélik egy fiatalabbér.

Sok kérdezősködés után rátanáltunk végre a zországháza mellett.

No röttentő nagy kastéj, tsak ugy magába állt egy kert közepin, de a kert is akkora, hogy a falu tsordája mögélne benne.

Mögakad a kapu előtt a szömünk egy vas embörön. Mi löhet ez mondok mitsoda szent? Olvasom hogy mi van a lába alá írva, hát az van ott, hogy aszondi Tomori Anasztáz hagyomány.

Mondok ettül nem vagyunk okosabbak.

Aszondi rá Kátsa: tzigány szent ez, a hegedü nyaka most is ott van a kezibe.

Mondok magam is úgy nézöm, hogy a te fajtád, mer se inge, se gatyája tsak egy lepedő a nyakába. Nézzük oszt, hogy embör-e vagy asszony? de azt mán nem löhetöt mögtudni a szőlő levél miatt.

Ott ahogy a kapu alá értünk utánunk szól egy nagy posztó subába ötözött süvegös embör, hogy aszondi mögájjunk.

- Hát aszondi a bottyát aggya ide kend.
- Minek mondok, nem verekszők én soha, nem természetöm.
- De aszondi tsak aggya ide, mer ide bottal nem szabad bemönni.
- No furtsa mondok. De osztán visszakapom-e?
- Vissza aszondi.

Mögen elindulunk befelé a röttentő nagy házba, mögen utánam kajabál, hogy aszondi mögájjunk.

- Mi köll? mondok.
- Aszondi öt krajtzárt fizetnek.
- Mér? mondok.
- Aszondi a botér.
- A botér?
- Azér.
- Hát mér?
- Mer muszáj.
- Hogy vóna muszáj?
- De aszondi ha itt van a bot, muszáj érte fizetni is.
- Mondok a botomér nem fizetök mer a se nem lát se nem hall.
- Aszondi nem is azér köll fizetni hanem hogy itt őrizzük.
- Mondok hát ne őrizzék. Aggya csak vissza.

Visszaadi a botot, avval aszondom a Kátsának erigy oszt dugd el valamejik bokor alá.

Várunk egy darabig, hát kis idő mulván gyön is vissza, de a fél lába mög van merevedve.

- Mondok mér kaszálisz a lábaddal mi lelt?
- Jaj aszondi beállt a gerts nem tudom esse hajlitani.

De azért tsak gyött velünk a merett lábával.

Odasug oszt a zudvaron, hogy aszondi:

- Nem a gerts bánt ám biró uram.
- Hát mi a szösz?
- Nem találtam jó helyet a botnak, hát ide röjtöttem a ruhám alá.

Hát ijen okos a tzigány.

Mikor a zudvarra érünk, hát látunk ám mindön féle nagy kóládát, de röttentő nagyokat, ojik mög is van repedözve.

- Mi löhet ez? mondok.

Aszondi egy ur kúkoporsók ezök.

- Nem löhet mondok.

- Mér? aszondi.

Azér mondok mer két féle okbul nem löhet. Először azér mer nints a világon ojan embör, aki kúkoporsót tsináltatna. Másotzor ha akadna is ojan bolond embör, hát még se tsinálnának neki.

De aszondi mégis avvót.

- Hát mondok ha avvót mutassa mög a zur hol a Szent Miháj lova, akire ezt a koporsót rátötték.

Debiz azt a zegész búzeonyba nem tutta sönki se mögmutatni.

Aztán rossz ladikokat láttunk a zudvar másik felin. Kérdöm a zurtól, hogy minek itt a ladik mikor itt nints viz?

Diákul mondott valamit, de mondok beszélhet a zur diákul, tudom én most mán hogy ez a nagy árvizbül maratt a ki Pestön vót, öregapám idejibe.

Hát a zur itt is szégyönt vallott a tudásával, de el is párologott.

Láttunk aztán mindönféle álgyut de kereke nem vót egynek se, mondok a sógornak bizonyosan a zosztrák szötte el, hogy ha mögen kiüt a szabadság, hát ne tuggyuk hordozni. A gojókat is elszötte.

Fölmentünk oszt a geráditsonyon, de mivelhogy Kátsa nem tudott az botom miatt lyárni, hát visszamönt és beledugta botomat a leghosszabb álgyuba.

Bent aztán egy ojan szobába léptünk a ki tele vót a legszöbber képekkkel. Kép kép mellett elborította a falat mindön szobába.

- Ki lakhatik itten mondok, hogy ennyi képet rakott a szobájába, oszt se asztal se ágy, tsak egy kis asztalnál ül egy ur, oszt aszondi vögyünk könyvet.

- Nem azér gyöttünk mondok, hanem harangér, mög hogy a libákat elaggyuk.

- De aszondi ez a könyv mindön képet mögmagyaráz.

- Hát mi a zára?

- Husz krajtzár aszondi.

Mondok azér a hitvány kis könyvér hogy kérhetnek annyit? Ölég lesz 10-iz is.

- Nem löhet aszondi rá van nyomtatva.

- No mondok annyit pedig nem adunk érte, mert annyi pizér kalandáriomot is kapunk.

Hogy im a könyvbül egy garast se engedött vöttünk belüle, oszt most ide irom a legszöbber képeket, hogy a ki sóse lyárt az búzeonyba tuggya mi van benne.

Hát sok Jézus mög Mária van benne, de legkivált ezök:

1-őször

Le van pingálva, ahogy ebédöl a Róbert Károly magyar király nagy szélös asztalnál, de a korona nints a fejibe, oszt be ront a nagy karddal Zsuzsanna, ott vagdalkozik a lánya miatt. No fene mérges embör. Mán én ha ott vagyok mögmondom neki, hogy ne tüzeskögyünk, mert lám a zén lányomhoz is lyárt az tsizmadia mégse vágtam agyon, hanem inkább azt mondtam neki, hogy mondok hogy löszünk? Hát elvötte feleségül. Itt is ugy köllött vóna, igaz-e sógor?

- Nints különben ö. m. a f.

2-tzor

Láttuk Hunyadi János fiát, de mög is sirattuk mint a zannya mög a mátkája, mert lefejezték oszt be van terítve lepedővel, a két nagy szál gyertya ugy ég mellette mintha nem is föstött vóna, hanem igazi. Látszik, hogy azok gazdagabb idők vótak, mert a bábos mostan nem tsinál akkora gyertyát.

3-tzor

Egy képön az van leábrázolva hogyan verték a zegri asszonyok a törököt. Magam is lyártam azon a falon, de persze török mán akkor egy se vót mind agyonverték a zasszonyok.

Egy szép egri asszonynak most is a kezibe a kard. Mondok magamba szó ami szó, de magam se tsudálom, hogy ojan nagyon kapaszkonnak föfelé az törökök. Magam is tsak oda kapaszkonnék, a hol ijen szép asszonyt látnék, de bekötném előbb az fejemet, nem ugy mint ezök a buta törökök, hogy kopaszon viszik az nyakukon az tököt föfelé.

Tovább aztán ijen képek vótak. Szent István körösztlése. Aszondi a sógor, hogy aszondi:

- Hol itt az gyerök?

Mondok értse mög kend, hogy nem gyerököt körösztlnek itt, hanem Szent Istvánt. Ahol a nagyszakálu püspök is.

Hát igy értötte oszt mög, tsak azt nem értötte, hogy mér halasztották ennyi üdeig az körösztlést, de mán ezt én se értöttem.

De legjobban tetszött nekünk a siralomház, ahogy ott ül a betyár, oszt búsul hogy felakasztik. Azt soká néztük.

Mondok egy urnak:

- Tisztótt ur mondok nem mondaná-e mög, hogy ki az az embör? Bogár Imre-e vagy Angyal Bandi?

De az se tutta, pedig okos embörnek látszott, pápaszöm is vót a szömin.

Vót oszt egy akkora kép is ott, hogy nints akkora ház sehol a világon a hová az beférne. Aszondi a magyarázó könyv, hogy aszondi *Néró tsászár a leégett Róma üszkein sétál*. Mi löhet a lábán mondok, hogy a tüzes üszkön sétál, de mán ezt a könyv elhallgatja. Azt a képet ugyan mögtsudáltuk. Van rajta egy hótt asszony is, de az ugy ki van pingálva, hogy majd tsaknem mögszólal. Igaz-e sógor?

- Möghiszem aszondi a sógor, ha a kántorunk itt vóna, rögvest rákezedné a bútsuztatót.

Láttunk oszt többek közt egy vörös leányt is ahogy ümög nélkül fõrdik a liliumok között. Annak hát Kátsa vigyorgott tetszéssel, de mondok el ne járjon a szád hogy ijét is láttunk, mert akkor a zasszony ide nem ereszt többet.

Vót ott még sok mindõnféle kép, de el nem lõhet azt mondani, hogy mijik mitsoda, nem is tuttuk végignézni mert tsõngettek oszt kiküttek bennünket.

Aszondi a sógor ehhat többet ért mint a szõgedi panaráma õ. m. a f.

- Többet ért mondok az szent igaz, pedig ebbe pápa sintsen, de hol a kisharang?

Arrul bizony mõgfeledkõztünk a nagy képnézésbe, de mondok elgyõvünk hónap oszt arra is ráakadunk.

Ahogy kilépünk a búzeonyi kastéjbul hát látok ám egy embõrt, hogy nagy tojásokat tart cernán, akkorákat mint az kalapom gömbölyûje, kék tolyásokat mõg pirosakat, de ojan könnyüdedõn himbálódznak a feje fölõtt, mintha szappan hójagok vónának.

- Nézze mán kend sógor, mi ja?

- Dinnye tán, pesti dinnye.

Kérdõzzük a zembõrt hogy mi ja.

Nem értõttük amit mondott, valami lukba lógót mondott.

- Mire lyó mondok.

De hogy hárman is võttek tüle nem beszélgetõtt velünk. Látom, hogy 10-iz karajtzárjával fizetik, és hogy szinte a kezét is huzza fölfelé a sok tojásforma.

- Sógor mondok, nem dõrága.

- Minek az aszondi nem falusi portéka õ. m. a f.

- De mondok ótsó is, mõg aztán hasznosnak is látom, kivált mikor hazafelé tartunk a szõlõbül.

Hát akkor mán mõgértõtte a sógor, mer a minap is elénekõlhattuk vóna vagy hatzor, hogy im artzunkra borulunk.

Hát beléõgyesült hogy vegyünk belüle mustrának, aztán majd mõgvizsgájjuk otthon, hátha magunk is tsinálhatunk effélét, nagyobbat, akkor aztán nem bajlódunk többet a zárokkal hazafele.

Hát võtünk én egy pirosat, sógor kéket. De hogy igõn vékony vót a cernája, tsak kiszõkik ám a kezembül, oszt száll a magosba. No ugy elszállott, hogy madár se érte vóna utól.

- No mondok az én 10-iz karajtzárom mán elszállott, tartsa kend a magájét erõsen, nézzük mõg hogy mi van benne ami emeli.

Fogom a bitskámát, hogy bele metszõk egy kitsit, hát alig tudom mõgfogni, tsak kifordul a kezembül mint a szõmérmetõs leány. Kátsa is segít, fõgi a két tenyere közé, én mõg szép vigyázatosan belemetszõk, de alig ér hozzá az bitskám bögye tsak õggyet durran oszt nints, még a pélpát is majd hogy ki nem ütõtte az birói szályambul.

- No õ. m. a f. aszondi a sógor, az én 10-iz karajtzáromnak is vége.

Nézzük oszt a maradékát, hát tsak a tzerna mõg egy kis hártya a végin.

- No mondok hát mi vót benne?

Mind a hárman érõztük a szagát, hát tsak a felyünket tsóváltuk, hogy ijen huntzutok azok a pestijek.

Igy vót tovább

Másnap mögen elmöntünk, hogy mondok ami kép még hátra van mögnézzük, oszt ha nem dörága, vögyünk is belüle. Rászántunk egy-egy pengőt a sógorral. Hát mikor beléptünk, kép hejött mindönféle tsontbul való állatot láttunk.

- Mondok mér tötték ezt ide?

- Bizonyosan azér aszondi a sógor, hogy a ki ezeket mög ötte ugy mögtutta önni, hogy mindön tsontya mögmaratt ö. m. a f.

- No mondok nem is vót akkor annak kutyája.

Ahogy bejebb lépünk, hát egy nagy fene vadállat vitsorog ám rám, oszt ojan ádá dühösen mereszi rám a szömit, hogy mögfagyott bennünk az lélök.

- Jaj! - aszondi Kátsa is.

Tsak visszahököltünk mind a hárman, Kátsa majd hogy nem a falra mászott.

- Fene ögye mög mondok odaki a verejtékömet törülgetve, még elvöszik a botot odale oszt ijen veszödelöm.

Aszondi egy ur mitül félnek, nem igazi fenevad az.

- Nem igazi mondok, de a tagadóját, ugy rám villogott a szöme, hogy ha ki nem ugrunk: hát rosszul járunk.

- No aszondi nem igazi a szöme se.

Hát lám mijen a tsalás: valósággal úgy ki van mestörködve mindön fenevad, mintha igazi vóna, pedig nem igazi egy se, tsak a szöre igazi mög a szöme, de máskülönb ki van tömve.

Láttunk oszt ott tigris oroszleányt, élő fánkot, egyszarvu bihalt. A zöggyikre az vót irva királytigris, no czudar félelmetös jószág, de ahun annyi asszony nép lakik, köll is aki a zegereket mögfogja. Láttunk egy üveg alatt sok ürgét is, azonos azonképpen ahogyan élni szoktak, egy mög úgy állt közte hogy vakari a fejit.

- Vajjon mér vakaródzik mondok.

- Azért aszondi Kátsa, mer engömet lát.

- No mondok hozzá ne nyujj.

- Nem is aszondi. Tudom hogy ez is afféle kitemett. Régen megették mán ennek a husát a pesti muzsikusok.

No annyi mindönféle állatot láttunk ott egy rakáson, hogy ojan vót mintha Noé apánk bárkájába vónánk. Vót ott mindönféle madár, de a neve egynek se magyar, mivelhogy a madár se magyar, tsak a kazovárra emlékszök, mivelhogy szakasztott olyan mint a botosunk.

Láttunk emberövő tzápát is. Éppen ki vót tátva a szája. Bele néztünk hogy van-e benne embör? de nem láthattunk bele.

- Bizonyosan benne van mán a hasába, mondok, no lyól elnyelte, hogy a sarka se látszik.

Vót oszt ottan ojan apró madár is mint a lúdarázs, de vót ojan nagy is, hogy nálamnál is magasabb vót. Ott a tojása is annak világ tsudájára, akkora mint a sárgadinnye, no mondok ilyen madarat tarthatnánk mink is tyúk hejött, akkor oszt gyakrabban öhetnének tojás rántottát.

A sógor is bámul a tojáson.

- Hátha eladó, sógor?

- Minek e nekünk mondok.

- Kiköttessük ö. m. a f.

Mondok régön kiköttették vóna ezt, de bizonyosan mögzápult, azért tötték ki. Aztán hogy a rusnya kégyókat nézőgettyük, hát valami jó pálinkaszag lebög a zórunkba.

- Érzi-e kend? mondok a sógornak.

- Hogyne érzénem. Pálinkát mérnek itt valahol.

Mondok hát nem bánom ha egy garas árát kortyintunk, mer a nagy ijettségbé mögszáratt a torkom.

Kátsa is tsak szimmagat jobbra balra, oszt aszondi:

- Akkor issen meg engem a guta, mikor ebédhezs ilek, ha nem ezsekbe a zsivegekbe van a pálinka.

Bele szagolok a zövegbe, hát tsakugyan pálinka.

- Oh hogy a kétfejü sas rugja mög mondok, hát azér rakták ebbe a sok pálinkába a kégyót békát hogy sönki mög ne igya. Ijen istentelenség!

Aszondi a sógor hátha így készül a pesti pálinka ö. m. a f. evvel szörzik mög a zerejít.

- No mondok akkor ma ittam utójjára.

No fölfordult a gyomrom az nagy utálkozás mián mintha a báró ur ebéggyérül érköztünk vóna a búzeonyba.

Tsak Kátsa nem nyugodott.

- Nem bánom ha itt deglek is meg, de isok egyet, - aszondi.

- Mondok tsak nem iszod mög a förtelmes kégyóruul?

- Aszondi nem bánom én, ha behunyom a sömömet akármí van is benne.

Avval körüplislant, oszt hogy senki sevót ott, hát fölemeli a zövegöt a szömit bé hunnya, oszt belékóston.

- Jó-e mondok, egyet pökve.

Aszondi rá Kátsa

- Még a zsangyalok se isnak ennél jobbat a menyorságba.

Kinált oszt bennünket is, de nekünk nem köllött, hát lám mijen erós a gyomra a tzigánynak, ugyantsak lekortyogtatta a kégyóruul a pálinkát.

No de mög is részegödött tüle. Ugy neki szédölgött a zöveg szekrényöknek, mint a dongó a zablaknak majd beverte a fejivel. Darabig tsak vezettük, de nem találtuk a sok ajtó közül hogy möre a kijárás? Hát tsak ott hattuk a földön a zembör övő tzápa mellett, mondok minek is vesződnénk vele, majd kivetik ugyis ha mögunnyák.

Mi hogyan vót tovább, azt is elmondom

Ahogy ott nézelődünk tovább, mondok a sógornak nézze mán kend.

- No mi az?

- Azt a katonát.

- Amijik ott ül?

- Azt.

- Ájnye aszondi.

- Mondok vajjon mér tömték ki?

- Valami jelös katona löhetött ő. m. a f. azér.

Ahogy ott bámujjuk a zöreg katonát, mondok ehhát lyól ki van tömve, szakasztott ojan mintha élne.

- Aszondi a sógor nagyon szerethette ez a zítalt ő. m. a f. ojan piros a zorra mint a gójáé.

- Mondok hátha viakszbul van ez is mint a panna rámába a zembörök.

Avval rátapéntok a zorrára.

Hát majd hanyatt vágóttunk mikor fölnyiti a zembör a szömit oszt ránk förmed, hogy mit akarunk? Ijettömbe azt mondtam, hogy be akarunk mönni.

Mert ajtó vót ott ahon a zöreg üldögélt.

Aszondi tán ismerik kentök a *Horváth Géza* urat?

Mondok egy ijen nevü urat ösmerök. Ezelőtt 8-tz esztendővel járt nálunk, ú vót a sáska kapitány.

- Hát ez az bemöhetnek.

Kinyiti a zajtót, hát bemöntünk, de nem láttunk sönkit tsak a röttentő sok rusnya bogarat. Valamennyi köröszkül vót szurva gombostüvel.

- Sógor, mondok a sógornak látott-e kend valaha ennyi bogarat egy rakáson?

- Nem aszondi.

- Mit gondol kend, hogy minek ez?

- Hát aszondi még a zén gyerökkoromba 1-gy krajtzárt fizettek egy itze tserebogárér, a zijen bogaras esztendőből valók löhetnek ezök.

- Nem gondónám mondok, hanem valami hasznát látják az bizonyos. Kibúvik a szökrényök közül Horváth Géza ur, oszt aszondi kit keresünk?

- Mondok aggyisten, hát nem ismer bennünket?

- Nem aszondi.

- Mondok pedig a zén házamnál etzör bürge paprikással vendégöltem mög a zurat.

- No aszondi most mán emlékszök.

Avval nagyon barátságosan elbeszélgettünk.

Kérdöztem oszt tüle, hogy mire való ez a sok bogár? hát aszondi tudomány erányába gyüjtődik.

- Ugyan mondok, mit tsinál evvel a tudomány?

- Hát aszondi a bogár féle ojan, hogy a ki vizsgálí sokat tanulhat.

- Mán mondok mögengegyön a zúr, de azt gondolom teréfál.

- Mér? aszondi.

- Azér mondok, mert möte a világ áll nem tanult az magyar a zijen hitvány bogártul sömmit, inkább az bogár tanulhatna az magyartul, ha vóna esze.

- De aszondi a tudomány az tudomány.

- Tisztótt ur mondok, bor köll az magyarnak nem tudomány!

Hát hejösölte is, mert aszondi a szilokférög nagyon elnyomorított bennünket, de azér aszondi a tudomány is elkél a bor mellé.

- No mondok hát hogy én is tögyek valamit a tudományér, hát majd kűdök a zurnak egy zsák tserebogarat, van nálunk öleg. Föltűzködheti azokat is.

Hát nagyon köszönte.

- Mondok ha bóha is köll, azt is szödetök a zasszonyokkal.

Kezet fogott velünk. No ijen barátságos embör.

Ahogy innen is kitanáltunk, hát láttyuk ám, hogy egy ajtóra ki van írva, hogy aszondi *Könyvtár*.

- Sógor mondok még a zidén nem vöttem kalandáriumot, hát most vöhetünk.

- Jó lösz, aszondi a sógor legalább mögtuggyuk hogy mijen idő lösz mikorra haza kerülünk.

Hát bénýtottunk, de legelsőbb tsak egy hosszú tornáztot tanáltunk, annak a végibe mög egy falábu katonát.

Mondok a sógornak tapasztali e kend hogy itt tsupa ojan kimustrált katona van. Kinek keze nintsen, kinek lába.

- Láttam én is, aszondi a sógor én eddig mindig azt gondótam ö. m. a f. hogy ezök möghaltak a tsatába.

- Hál istennek mondom, hogy ezt is tuggyuk.

Aszondi a katona.

- Hé atyámfiai?

- No, mondok.

Aszondi a szürt mög a kalapot.

Mondok mér kívánnya? Nem jártunk tán tilosba?

Azér aszondi mer odabe meleg van. Vissza adom mikor kigyönnek.

- Hát mondok akkor inkább a lajbimat is tevetöm, mög a tsizmámat.

- De aszondi azt nem köll.

- Hát mondok itt van. Benne van a szüröm ujjába a dohányatskóm is rágyuthat ha akar.

Aszondi a sógor, hogy aszondi most már ne sokat mönnünk bejebb ő. m. a f.

- Mér? mondok.

- Azér aszondi, hogy valami tsúfság ne essék rajtunk ő. m. a f.

- Mitsoda tsúfság esnék?

- Hát aszondi a kapuba a botunkat vötték el, itt már a szürünket is, ha még valahova mögyünk tisztára levetköztetnek bennünket, ő. m. a f.

Avval bemöntünk.

Aszondi egy kopár képü szölke ur, hogy aszondi mit kívánnak?

Mondok egy jóraivaló kalandárium erányába gyöttünk vóna, de ótsó lögyön.

Itt aszondi nem árulnak kalandáriumot, hanem ha olvasni akarnak mindönt olvashatnak.

Mondok olvasni olvashatok én otthon is tisztótt ur, ezér nem gyövök én ide.

Halkabban beszéljenek, aszondi, mert aszondi itt tsöndesség a rönd.

Odagyün a szóra egy szömüvegös tuskés hajú öreg ur, oszt elkérdözi, hogy aszondi hova valók vagyunk?

Mögmondtam, oszt mondok hát a zúr hova való?

Mögmondta ő is szép barácsságos szóval, hová való.

- Hát mondok ha odavaló ösmer-e ott egy Szinnyei nevezetü urat?

- Hogyne ösmerném aszondi, mikor én vagyok a.

Mondok hát a zén idős apámra emlékszik-e 48-tzbul?

Ugy félig-meddig emléközött rája, mert a zén apám trágyamestör vót ottan, oszt együtt szolgáltak az katonaságnál.

- Hát aszondi sok katona vót ott, ki tudná számon tartani?

Nagy barátságosan végigmutogatta aztán a könyvtárt, hát annyi könyvet láttunk, hogy azt hittem a világon sinsen annyi.

Mondok itt van tán a világ mindön könyve.

- Bizony aszondi sok ezör.

Aszondi Durbints sógor, ha mindön könyv itt van akkor a zén adókönyvemet aggyák vissza, mer tavaj elveszött.

De azt nem tudta előadni a zöreg ur. Mondok osztán mikor végignéztük a töméntelen sok könyvet, most még valamit szeretnék látni.

- Mit aszondi szivesen mögmutatom.

- Azt a zembört mondok, aki ezt mind elolvasta.

De azt már nem tudta mögmutatni.

Még ögyször visszamönünk, mer a zanyuknak is mög akarom mutogatni a sok tsudát

Hogy im a zasszonyok szöröntsésen túladtak az libán, alig várták, hogy úk is mögtapasztal-
hassák az búzeonyi tsudákat, mert hogy ijen ház is van a világon hirit se hallottuk, hát röggel
fölkereköttünk valamennyien, oszt lám ahogy a zajtón belépünk, hát se kép se tömött barom,
hanem tsupa fehér emböri bálványok. Eleinte tsak nézőgettük de mán a negyedik vagy ötödik-
nél nem nézte se a lányom se a zanyukom, tsak irult pirult mindakettő.

- Hát mondok ne az földet nézzétök, hanem a kúemböröket.

- De a zisten süjessze el a szömtelönnyeit - feleli a zanyukom nem nézők én rájuk.

Akkor kapok észhön, hogy mitül szégyöllik magukat. Azt mán előbb is láttam hogy tsak egy
szőlő levél a zötözettyük, de hogy néhol az se vót, mondok ez hát mégis pofátlan népség
löhetött, azér változtatta őket kúvé az jó Isten, no ijen szömérmetlenség! De tsak ugy magam-
ba morogtam.

Szöröntse, hogy nem sokáig tartott ez a kiállítás, mert a második szobába mán mindönféle
rossz tserépfazék vót összveröndözve.

- Aszondi a zanyuk mi van ezön nézni való?

- Tuggya fene mondok, tsak nézzed.

- Aszondi én mán száz ijjen rossz fazokat is eldobtam.

Mondok majd látunk mást is.

Hát mindönféle rozsdás vasat láttunk.

- Uram isten mondok hova kerültünk, mér rakták ezöket ide?

- Azér aszondi egy ur, mert ezök ritkaságok.

- No mondok ha ezök a ritkaságok, akkor a kösségháza szemétdombja is búzeony.

Egy hejön oszt két hótt embört is láttunk üveg alatt de tsak a tsontyukat, imádkozott is értük a
zanyukom egy-egy miatyánkot.

- Mondok egy urnak mér tötték ide ezöket a szögény mögboldogultakat?

- Azér aszondi, hogy lássák mijen vót a régi embör!

- Mondok a régi embör nem ijen vót, mert tsak most ijjen.

Hát eleinte nem tetszött nekünk a sok ótskaság, hanem osztán ojan szobák következtek, hogy
ha száz szömünk vóna, mind a százzal bámulgattunk vóna.

A régi embörök fegyvere vót ottan, mindönféle vasruha, vasümög, vaslajbi, vasnadrág, vas-
kalap, még egypár vastsizma is vót ottan, mondok vajjon hány párt nyútt el a zijenbül aki
viselte? Ennek hát jó erős lába löhetött. Keztyü is vót hozzá, az is vasbul, vagyis mindönféle
vasruha vót ottan, tsak éppen vas gatyát nem láttunk.

Mondok magamba bizonyosan azér nem tsináltak azt is a régiek mert nem tuttak vóna bele
madzagot huzni.

No láttunk osztán annyi aranyat ezüstöt, hogy tsakugy düjjett a szömünk belé. Mondok tán az
Dárijus kéntse ez? Akárkijé, de nagy adót fizethet. Ijjen pógár köllene a mi kösségünkbe tsak
egy is.

Egy szakálás embör is vót ottan, tiszta szinaranybul vót kiverve még a haja is, de se keze se lába, ennyi is tsuda hogy mög maratt belüle.

Láttunk oszt nagy régi kardokat is. Vót közte akkora, hogy magunkfajta embör mög nem tudná emelni. Még a zóriások korábul maradhatott ránk. Látszott a fogójáru, hogy aki forgatta, akkora keze löhetött, mint a sütőlapát.

Egy hejön tajték pélpák is vótak. Mondok a zöreg katonának mennyijér adna öggyet?

Aszondi nem eladó.

- Mér? mondok. Ha pélpá arra való, hogy szívógyék.

- Aszondi nem azért van az itt hogy szívógyék.

- Hát mér?

- Azér aszondi mer idetötték.

Egy szökrénybe mindönféle pötsényomók vótak, oszt alattuk a panyorviaksz is, hogy kiki láthassa mijet nyomint. Ott vót Rákótzinak a pötsényomója, mög Mátyás kirájé, de legnagyobb Zrinyi Ilonájé. Mondok látszik, hogy akkor jobb világ vót mint most, nem sajnálták ugy a panyorviakszot mint mostan, hanem ha pötsétöt ütöttek, hát az asztán pötsét vót, de mostan tsak egy kitsit pötyyentenek az levélre, oszt mögvan.

No ott aztán egy ongora alatt ráakattunk valahára az harangokra is.

Mondok a sógornak.

- Tróbájjuk mög, mijik lönne nekünk való.

Avval mögemelök öggyet oszt möglóbálom, hát akkorát szól, hogy mind odafutott, aki tsak a házba vót.

Ordit rám a zöreg katona, hogy aszondi töszí le kend! hogy mer itt harangozni?

- Nono mondok tsak tróbálom. Mert azér gyöttünk.

- Aszondi ezt innen ki nem aggyák.

- Nem-e mondok, hát mi a fityfenének itt ez a sok harang?

- Annak aszondi, hogy ha mögen elkövetközik a 48-tz, hát ebbül öntik az álgyukat.

- No mondok akkor inkább a mi repett harangunkat is idehozom.

Hát ez az oka, hogy nem szörözhattünk harangot az kösségnek.

A Mókus gyió mög a pongya

Mikor kigyöttünk a búzeonybul egy hejön sok tzitronyot mög más effélét láttunk az bótajtóba, de legkiváltképpen egy nagy barna gömböjüt a tzitronyok tetejin.

- Mi löhet e mondok a sógornak, látott e kend ijét valaha?

- Nem, aszondi.

- Mondok mogyoró forma vóna, de ekkora mogyorót nem bir mög a bokor.

Mer akkora vót, mint a sógor feje. Benézünk a bótba, hát látunk egy piros sapkás embört.

- Nézze mán kend mondok nem török-e ez?

- Debizony török ö. m. a f.

- Tud-e kend törökül?

- Tud a kutya.

- Mondok hátha érti a mi nyelvünket, különben ide nem gyött vóna a hazájából.

Hát bemöntünk, oszt mondok aggy isten.

- Aszondi mivel szógálhatok?

- Mondok ami a tzitronyos ládán van; az a szőrös mi ja?

- Aszondi mókus gyió.

- Na mondok hát mekkora löhet az a török mókus ha ekkora gyiót öszik.

- Aszondi vögyék mög azt a gyiót, nem derága.

- Mondok ki töheti ezt a foga alá? Akkora szája még a zanyósomnak sintsen.

A török erre neki áll egy kis fűrészszel, oszt fűrészöli a gyiót.

- Haggya abba mondok nem hoztuk magunkkal a favágó szörszámot.

Kinálgatott osztán bennünket mindönféle gyümötstsel hát nem is vót rossz ögyik se. Rámutatok oszt egy nagy sárgára mondok mi az? Aszongya pongya. Gondótam ha mán annyi mindönt kóstoltunk hát tsak képutálásképpen is megvöszöm. Hát hogy az a pongya?

- Aszondi öt karajtzár.

Mögvöttem, mondok hagy örüjjon a zannyuk is.

Beletöszöm a tarisznyába oszt elbútsuzunk, de alig möntünk 2-t utzát, aszondi a sógor nem tsalt-e mög bennünket a török ö. m. a f.

Kibontom a tarisznyámat oszt szakitok a pongyából, hát se ize se büze, tsak dagadozik a zembör szájába.

A sógor is tsak rági oszt pökdös tüle.

- Izlik-e? mondok.

- Nem aszondi, mögtsalt bennünket a török ö. m. a f.

Hát lám még a töröknek állott föjjebb, hogy aszondi a pongya nem önni való, hanem mosni.

Mondok minek mossak én pongyát, mossa maga.

Hát ijen goromba a török hogy aszonta ottkin tágasabb, de nem is lát éngöm többet a ragyás,
hogy kössék föl a gyió fájára!

A búzeonyba szörzött tapasztalatok

A vége oszt avvót a búzeonyba szörzött tapasztalatoknak, hogy másnap mögen elmöntünk a zannyukommal mög a jányommal, Kátsa is előkerült.

Mögen az állatokat mutogatták aznap, hát elmagyaráztam a zannyukomnak hogy ki mitsodás állat.

A zoroszeány tetszött neki legjobban, mer a zoroszeány épp akkor köjkezött mög, mikor kitömték. No fene ádá az vadállat, még így kitömvé is úgy rámereszti a szömit a zembörre mintha mingyán fölfalni kéválná.

Kerestük oszt a pájinkás szobát is, de azt nem tanáltuk, hanem ah hejött, ojan szobákat tanáltunk ahol mindönféle kű ki van rakva ami tsak a világon tanáltatódott. Tsak árványkűbül van ott vagy 100-áz féle, gyémánt mög annyi, hogy lönne egy tarisznyával.

- No mondok szöröntse, hogy öveg alá van zárva.

Aszondi Kátsa:

- Talán bizony tülem félti biró uram. Akkor se sedném fel, ha utánam hajigálnák.

- Én bizony fölszödném mondok, gombot tsináltatnék belüle oszt avval pitykéztetném ki a vasárnapi lajbimat.

De nem sokáig beszélgettünk errül, mert egy kitsifajta szobába tsak elmeredt a szömünk mikor mögláttuk a nagy butzkó aranyat. Egy kis öveg ládába vót az, de nem hazudok ha aszondom hogy vót akkora mint a tsikóm felye.

Olvassuk oszt hogy mi van ráírva, hát aszondi hogy ez a tiszta szinarany rög folyó vízbe tanáltatódott, értéke 100 tiz ezör forint.

- Tyüh a kirelájzumát mondok adjatok egy széköt hogy ülök le. Ugyan ki tanálta eztet?

De nem tudta a zöreg katona se. Mondok mér hogy nem mink akattunk rája, mikor a Dunába fürdöttünk, tejjes életömré elengedtem vóna a zadóját a kösségnek. És éppen én vagyok az aki mög nem tanálok.

Vót oszt ottan még sok mindönféle, de tsak a zasszonyok nézték, neköm mindig a zarany forgott a zeszömbe.

- Istentelenség ez mondok a sógornak, hogy ide töszik ezt a nagy lúfej aranyat a világ tsudájára. Ki köllene ezt veretni piznek oszt széjjel osztani a szögénységnek.

Aszondi Kátsa hát ha a biró uramé vóna ezs azs arany, ostana-e a tsigányoknak is belüle?

- Neköd törnék belüle mondok akkorát mint a zöklöm, hogy hóttig malatzot öhess, de a többi tzigánynak nem adnék, mert a többi ugyis ellopná mitülünk.

Még mikor kimöntünk is azon boszankottam, hogy mondok itt hever a kénts hijába, a magyar mög inségösködik. De nem is szavalok én többet a kormányra!

- Kátsa mondok, ahogy a geráditsonyon leértünk, mijik álgyuba tötted a botomat?

De Kátsa nem felelt, mert nem is vót mellettünk. Elveszött a nagy sokadalomba. Alig tudtuk a sógorral mögtanálni a botomat.

(Jaj de mi lösz ebbül?)

Ez a vége a búzeonyi tapasztalatoknak

Még aznap este hazagyöttünk, de Kátsa elmaradt tőlünk Pestön.

Rétt a felesége, hogy aszondi hol a zú ura? Mondok ne féltsd te a zuradat, rossz piz nem vesz el.

Hát harmadnap étzaka zörög ám valaki a zablakomon.

- Ki az? mondok.

- Én vagyok, aszondi rá Kátsa.

- Hát möggyüttél?

- Mög aszondi.

- Hát mit akarsz?

- Aszondi eressön be biró uram mer nagy baj van.

Begyön nagy verejtékösön, oszt aszondi gyöjjék át velem kend a kösségi szobába, hogy négy sem kest beszélhessünk.

Avval a szömöm közé pislog.

- Mi a tsudát akar ez a tzigány? mondok.

Fogom a métsöst oszt átvezetöm a kösségi szobába.

Hát egy nagy rongyos tarisznyát emel ki a köpönyege alul, akit éntülem kapott, oszt bezári a zajtót bévürrül.

Aszondi nagy titkos peslantással hát itt van.

- Mi van itt? mondok.

- A zsarany.

- Mitsoda arany?

- A búzseonybul.

Tsak elhótt bennem a lélök. Kéket zódet láttam ijettömbe.

- Tyüh a zapád teremtésit, tsak nem loptad tán el?

- Biró uram mondta.

- Én?

- Perse, hogy biró uram, hát nem bistatott-e rá, hogy akkorát ad belile mint a zsekle?

Hej kifözött éngöm a meleg ettül. A nagy lófej arany ott a zasztalon a kötélre való tzigány mög éngöm vall tzinkosának. Még a verejték is kivert ijettömbe.

Mögveröm mondok mielőtt tovább gondókonnék, mert hogy ezer botot érdemöl azon nem köll gondókodni, hát ráhuztam öggyet, de a másiktul mán elugrott oszt bekiáltotta a zablakon, hogy aszondi:

- Elgyüvök hónap.

No engöm még a hideg is kilelt, hogy mondok Uram Teremtőm bizony még valami ganajba kever ez a bötstelen tzigány. Hivom a kis birót, két embört melléje, hogy mondok verjétök vasba ahol mögtanájjátok.

Összehivatom a zeskütteket, mondok pötsétöt rakok az tarisznyára, mondok kigyelmetök a tanubizonyság, hogy nem tört belüle sönki.

Hát ahogy kibontom előbb a tarisznyát, láttyuk, hogy kétfelé van esve a zarany oszt ojan fehér bévül, mint a turó. Mögkapargattyuk máshol is, hát tsak a szine vót arany annak. No mondok itt is kitetszik, hogy nem mind arany ami fénylik, sem az amire rá van irva, hogy 100-z tiz ezör forint, de ögykutya most mán, vissza aggyuk a gazdájának. Avval bépötsételtük.

Kátsát aznap nem találták hanem hogy étzaka ropogott az pallás felköttöm az kisbirót, hogy mondok erigy föl ki jár a szalonnám körül, hát Kátsát ott nyomta el a kisbiró.

Esdeklött oszt a tzigány, hogy aszondi kögyelmezzek neki most a zetzör, hát mondok nem akarom, hogy ujságba tsufolják mög a falut te mijattad, tsak azt kévánom, hogy lopjad vissza oda, ahol vót. Igy oszt másnap mögen fölutaztunk a kösség köttsegin Budapestre oszt bekésértük Kátsát a búzeonyba. Ott odaadtuk neki a tarisznyát oszt mondok itt mögvárunk a kapuba, de orrba verünk tzudar, ha ki mersz gyönni, míg hejre nem lopod.

Hát alig egy óra mulván gyött ám hogy aszondi nézzük mög, ha nem hissük. Mögnéztük, hát ott vót az arany tarisznyástul mögen a züveg alatt, mán a tarisznyát nem vót ideje visszalopni. Hát így került a búzeonyba a zén tarisznyám is.

A zuj kutya

Hogy im Kátsa Bötsülete ijen rutra fordult, ugyantsak mögharagudtunk rája, hiába kerülgetött hogy mögen a kögyelmembe fogaggyam, tzoki füstös mondok, elibém ne kerüjj többet.

Hát el is maradt. De lám a tzigány mindön lakatnak mögtanáli az kutsát mert hogy a zószön egy kas méhemet ellopták, hát röttentő mögmérgelöttem, hogy mondok agyon lüvetüm ezt a mafla kutyát, nem fizetöm érte a zadót, hát ugy is töttem, mivelhogy vén vót a kutya, se nem látott mán jól, se nem hallott, vénebb kutya vót mindön kösségbeli kutyánál, még tán nálamnál is.

Mondok a kisbirónak szörözzetök valahonnat egy uj kutyát, de olyat aki nem tsak ugat, hanem belé is ragaszkodik az tolvaj inába irgalmatlanul.

Nagy vizsgálat is vót akkor, hogy ki lopta el az méhet, mert énbennem tsak ugy sustorgott az mérög, hogy mondok biró létömrre ijen tsufság ért. Mitsoda bötsülete van a zojan kösségnek ahol még a birót is mögloppják? Sokan Kátsára gyanakottak, de mondok Kátsa két okbul se löhetett a tolvaj.

1-lőször azér mer én tülem sohse lop.

2-dtzor mer méhet a tzigányféle nem mer lopni.

3-tzor mert akkor éjjel be vót zárva a köségi tömlötzbe a búzeonyi lopás erányába.

Igy világosodott ki osztán, hogy egy szomszéd falubeli embör lopta el a kast, mivelhogy a pofája ugy föl vót dagadva, hogy a szöme tsaknem a füle mögül látszott ki a felyibül.

No el is ítéltem egy hétre.

Hát lám ahogy egynap hazamöngyök neköm ugrik ám egy kutya az pitarajtóbul, oszt hasiti le rulam az gatyát.

Ez mán jó kutya mondok ki hozta?

Aszondi a zannyuk nem tudom tsak ide vót kötve röggelre a gyiófáhon. A kisbiró se tudott rula.

Röttentő tsunya ábrázatu kutya pedig, mindig vicsorog mikor nem is akar, oszt mindönkinek neki hörken.

No mondok ijen kutya köll neköm, de mondok hátha ez is lopott?

Elhivatom Kátsát, hogy mondok hol loptad? Hogy merted hozzám bekötüni?

Hát megesküdütt a gyermekői életére hogy nem lopta, hanem maga jószántábul tsatlakozott hozzá a kutya még Budapestön. El is hozta a kutyának a nyakravalóját bizonyságul, oszt azt is neköm akarta adni, hogy aszondi tögyem a kutyára ha akarom.

De mondok tsak visejje a fijad ha mán neki adtat, hadd tejjék öröme.

Hát így tartottam mög a kutyát.

Gyön oszt etzör a méltóságos báró mivelhogy arra sétált a feleségével oszt morog a kutya herrög rájok.

Én éppen kint állottam, oszt rászóltam a kutyára, hogy *lőktik nyidör* mondok.

- Nini aszondi a báró, hát kigyelmed némötül is tud?

- Én nem mondok hanem a kutyám.

Hát lám ahogy elfordul a báró, neki ugrik ám az kutya háturrul oszt szödi rula a mozsola szőlő színű lebornyegőt. No ijen tzudar jó kutya. De azóta kötve is tartom nappal akárhogy öszi is a fene.

Mejhöz hasolló lyókat kívánok.

Göre Gábor
bíró úr.

Lyó mondások

A minap éppen a feles fődeket vizsgáltuk, mert azt osztottuk ki a szögények közt felibe. Kátsa is könyörgött, hogy egy kis kukoritza fődet kapjon, hát néki is adattam egy hódat. Oszt mondok mögmunkáld, mert ha mög nem munkálod hát sohse lyuttatok többet neköd.

Hát fogatta is, hogy mindig azt dógozza.

No mondok hagy lögyön boldog a tzigány is, ugyse vót még disznaja soha.

Hát ahogy ott írjuk a neveket a kantzelláriába, odagyün a zinas egy szép bársonyos könyvvel, oszt aszondi:

- Azt izeni a méltóságos asszony, irjon bele biró uram három lyó mondást, öggyet a maga nevibe, öggyet a Durbints sógor gondolattyábul, öggyet a Kátsájébul.

No mondok a sógornak, hát tsavarja föl kend a zeszit, oszt mongyon valami lyót, mert bele köll irni.

Vakari a fejit a sógor oszt aszondi:

- Hát ha valami lyót köll irni, írja belé kend, hogy *tormás kóbász ö. m. a f.*

Beleirom. Aztán gondolom mög, hogy nem ijét kíván tán a méltóságos asszony, hanem valami bölts mondást, mint az bölts Salamony, mondásaji.

Beleirom a magam mondásának:

Minek előtte itélnél, igyál öggyet.

Mert ezt ajállom én mindön birónak.

- No Kátsa mondok, hát most te mond mög azt a gondolatodat amijiknél okosabbat nem tutz.

Hát aszondi Kátsa:

Baland az aki tebbet dalgazsik mint amennyit musáj.

Beleirtam nem is szótam sömmit, de magamba gondótam, hogy aligha kap Kátsa a gyüvő esztendőbe kukoritza fődet.

Mejhöz hasolló lyókat kívánok.

Göre Gábor
biró úr.

Mér nem tud Kátsa ülni

Lyó egészségöt és hasolló lyókat kívánok, továbbá, hogy vasárnap délután a zannyukom odavót szomszédolni, a kisbiró mög falu dógába, mondok Kátsának:

- A palláson van még egy szál kóbász, hozd le oszt mögösszük hidegön.

Oszt még utána kijáttok, hogy mondok:

- A lajtorja ott van a zól mögött!

Mer itthon tanátskoztunk Durbints sógorral a katona-sorozás erányába, oszt mondok hijába hát elfáratt a fejünk, hátha önnénk egykis hideg kóbászt, mingyán okosabbak löszünk attul.

Kátsa kimén, hát kis idő mulván hallunk egy nagy duhanást a zudvaron.

Mi löhet a? mondok.

Kimönünk, hát ott hever a lajtorja a zudvaron, mellette mög Kátsa hanyattan a havon.

- No mondok, tán mögütötted magadat?

De Kátsa azt se monta, hogy pityke, tsak fekütt hanyatt, mint a ki möghött. Nézöm, hogy hogyan eshetött a baj, hát látom, hogy a pallás főjáratnál jég van a zudvaron. Kátsa a jégre tötte az lajtorját oszt ahogy fölment rajta, a lajtorja lába eltsuszott.

A sógor emelgeti a kezit, hogy van-e benne élet, én is ott vakarom a fejemet, hogy mondok, ijen szöröntsétlenség egy szál kóbász mijatt! Még mög is könyveztem, hogy mondok nagy akasztófára való vót, de mikor hegedűt vött a kezibe a jó Isten is etzörre mögbotsátotta mindön vétkit, tülem el nem lopott vóna egy gombot se, mögszoktam mint a zárnyékomat.

Aszondi a sógor:

- Hátha tsak elájult ö. m. a f.

- Mondok van a pintzébe nyers káposzta.

Avval fölhozok egy jó öszzemarok nyers káposztát, rakom a homlokára.

De hijába várunk, Kátsa mög se mozdul.

Mondok a sógornak:

- A kösség ládájába tartogatok én egy kis üveg gyivó pájinkát, hát ha abbul öntenénk az szájába? Gyűjjék kend, tartsa az gyertyát.

Hát mikor visszatérünk, mán akkor mozgot a szája, de fölkelni nem tudott, tsak éppen hogy a homlokáruul szötte a káposztát, oszt azt övögette.

- No mondok fene essék a sarkantyudba, de mögihesztöttél!

De még akkor se szólt, tsak nyögött.

Akközbe mögérközik a kisbiró is. Ők ketten osztán a Durbints sógorral bétzepelték a kösség szobájába a padra.

Mondok Kátsának:

- Mid törött el?

- Mindönöm aszondi, - még a lélok is tserepekre törött bennem.

Öntöttünk a szájába pájinkát, oszt köröltapogattuk, hogy mije törött, de sömmije se törött, tsak ép hogy egy hét mulva se tudott ülni ugy mögütötte a bötstelen fertáját.

Mejhöz hasolló lyókat kívánok.

Göre Gábor
bíró ur

Itt a vége.